

Przystanek matura

Zadania i ćwiczenia ułatwiające przygotowanie się do egzaminu maturalnego z języka polskiego

Literatura: wybrane wiersze Wisławy Szymborskiej

Tekst 1

Wisława Szymborska

„Spis ludności” (fragment)

Na wzgórzu, gdzie stała Troja,
odkopano siedem miast.
Siedem miast. O sześć za dużo
jak na jedną epopeję.
Co z nimi zrobić, co zrobić.
Pękają heksametry.
afabularna cegła wyziera ze szczelin,
w ciszy filmu niemego obalone mury,
zwęglone belki, zerwane ogniwa,
dzbanki wypite do utraty dna,
amulety płodności, pestki sadów
i czaszki dotykalne jak jutrzejszy księżyc.
[...]
Co z nimi robić, co im dać?
Jakiś wiek mało zaludniony do tej pory?
Trochę uznania dla sztuki złotniczej?
Za późno przecież na sąd ostateczny.
My, trzy miliardy sędziów,
mamy swoje sprawy,
własne nieartykułowane rojowiska,
dworce, trybuny sportowe, pochody,
liczebne zagranice ulic, pięter, ścian.
Mijamy się na wieczność w domach towarowych
kupując nowy dzbanek.
Homer pracuje w biurze statystycznym.
Nikt nie wie, co robi w domu.

Tekst 2

Wisława Szymborska

„Na wieży Babel” (fragment)

- Która godzina? - Tak, jestem szczęśliwa,
i brak mi tylko dzwoneczka u szyi,

który by brzęczał nad tobą, gdy śpisz.
- Więc nie słyszałaś burzy? Murem targnął wiatr,
wieża ziewnęła jak lew, wielką bramą
na skrzypiących zawiasach.

[...]

- Wciąż myślisz o nim? - Ależ ja nie płaczę.
- I to już wszystko? - Nikogo jak ciebie.
- Przynajmniej jesteś szczerą. - Bądź spokojny,
wyjadę z tego miasta. Bądź spokojna,
odejdę stąd. - Masz takie piękne ręce.
- To stare dzieje, ostrze przeszło
nie naruszając kości. - Nie ma za co,
mój drogi, nie ma za co. - Nie wiem
i nie chcę wiedzieć, która to godzina

Tekst 3

Wisława Szymborska

„Nic darowane” (fragment)

Nic darowane, wszystko pożyczone.
Toną w długach po uszy.
Będę zmuszona sobą
zapłacić za siebie,
za życie oddać życie.

Tak to już urządzone,
że serce do zwrotu
i wątroba do zwrotu
i każdy palec z osobna.

Za późno na zerwanie warunków umowy.
Długi będą ściągnięte ze mnie
wraz ze skórą.

[...]

Spis jest dokładny
i na to wygląda,
że mamy zostać z niczym.

Nie mogę sobie przypomnieć
gdzie, kiedy i po co
pozwoliłam otworzyć sobie
ten rachunek.

Protest przeciwko niemu
nazywamy duszą.
I to jest to jedyne,
czego nie ma w spisie.

Tekst 4

Wisława Szymborska
„Odkrycie” (fragment)

Wierzę w wielkie odkrycie.
Wierzę w człowieka, który dokona odkrycia.
Wierzę w przestrach człowieka, który dokona odkrycia.
[...]
Wierzę w spalenie notatek,
w spalenie ich na popiół,
w spalenie co do jednej.

Wierzę w rozsypanie liczb,
w rozsypanie ich bez żalu.

Wierzę w pośpiech człowieka,
w dokładność jego ruchów,
w nieprzymuszoną wolę.

Wierzę w utłuczenie tablic,
w wylanie płynów,
w zgaszenie promienia.

Twierdzę, że to się uda
i że nie będzie za późno,
i rzecz rozegra się w nieobecności świadków.

[...]
Wierzę w nieprzyłożoną rękę,
wierzę w złamaną karierę,
wierzę w zaprzepaszczoną pracę wielu lat.
Wierzę w sekret zabrany do grobu.

Szybują mi te słowa ponad regułami.
Nie szukają oparcia w jakichkolwiek przykładach.
Moja wiara jest silna, ślepa i bez podstaw.

Tekst 5

Wisława Szymborska

„Jeszcze” (fragment)

W zaplombowanych wagonach
jadą krajem imiona,
a dokąd tak jechać będą,
a czy kiedy wysiądą,
nie pytajcie, nie powiem, nie wiem.

Imię Natan bije pięścią w ścianę,
imię Izaak śpiewa obłąkane,
imię Sara wody woła dla imienia
Aaron, które umiera z pragnienia.

[...]

Chmura z ludźmi nad krajem szła,
z dużej chmury mały deszcze, jedna łza,
mały deszcze, jedna łza, suchy czas.
Tory wiodą czarny las.

Tak to, tak, stuka koło. Las bez polan.
Tak to, tak. Lasem jedzie transport wołań.
Tak to, tak. Obudzona w nocy słyszę
tak to, tak, łomotanie ciszy w ciszę.

Zadanie 1

Odwołując się do tekstu 1., uzasadnij, że w wierszu występuje nawiązanie do mitu trojańskiego.

.....

Zadanie 2

Odwołując się to tekstu 1., wyjaśnij, na czym polega ironiczne zestawienie przeszłości z teraźniejszością.

.....

Zadanie 3

Odwołując się to tekstu 2., wskaż różnicę między przypowieścią biblijną o wieży Babel a wierszem Wisławy Szymborskiej.

.....

Zadanie 4

Odwołując się do tekstu 2., uzasadnij, że dialog prowadzony między bohaterami jest pozorny.

.....

Zadanie 5

Odwołując się do tekstu 3., przedstaw refleksje nad egzystencjalną kondycją człowieka.

.....

Zadanie 6

Odwołując się do problematyki tekstu 3., wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Dualizm ciała i duszy, o jakim mowa w tekście 3, jest obecny w

- A. pieśniach Jana Kochanowskiego.
- B. sonetach Mikołaja Sępa-Szarzyńskiego.
- C. bajkach Ignacego Krasickiego.

Zadanie 7

Odwołując się do tekstu 4., rozważ, na czym polega dramatyzm wynalazcy.

.....

Zadanie 8

Odwołując się do problematyki tekstu 4., wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Epoką, w której występował optymizm poznawczy i niezachwiana wiara w ideę postępu, jest

- A. średniowiecze.
- B. oświecenie.
- C. Młoda Polska.

Zadanie 9

Odwołując się do tekstu 5., rozważ sens występowania w nim imion.

.....

Zadanie 10

Odwołując się do problematyki tekstu 5., wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Utworem ukazującym Holokaust jest

- A. "Pokolenie" Krzysztofa Kamila Baczyńskiego.
- B. „Dżuma” Alberta Camusa.
- C. „Zdążyć przed Panem Bogiem” Hanny Krall.

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1

W wierszu występuje nawiązanie do mitu trojańskiego, ponieważ zostało opisane to, co pozostało po upadku Troi, np. obalone mury, zwęglone belki, dzbanki wypite do dna, amulety płodności, pestki sadów. Pojawia się też wzmianka o heksametrze, którym została napisana „Iliada” Homera.

Zadanie 2

Wiersz ukazuje różnicę między konsumpcyjnym (współczesnym) a heroicznym (przeszłym) stylem życia. Dzisiejsze społeczeństwo jest obojętne wobec historii i kulturowej spuścizny. Tym, którzy żyją dziś wydaje się, że ich świat będzie wieczny, a ich sprawy są najważniejsze. A przecież nasza rzeczywistość też przeminie.

Zadanie 3

Dla poetki wieża Babel nie jest tak jak w Biblii symbolem ludzkiej pychy, lecz oznacza niemożność porozumienia się między ludźmi, którzy posługują się tym samym językiem.

Zadanie 4

Między rozmawiającymi nie ma porozumienia. Pytania i odpowiedzi rozmiągają się ze sobą, np. jedna z osób opisuje swoje uczucia, a druga mówi o banalnych sprawach.

Zadanie 5

Życie człowieka nie jest darem tylko pożyczką, ponieważ daru się nie zwraca, a życie wcześniej czy później trzeba oddać. Jedynym wyjątkiem jest dusza człowieka, która stanowi o odrębności każdej istoty ludzkiej i wymyka się wszelkim klasyfikacjom i statystycznym prawidłowościom.

Zadanie 6

B

Zadanie 7

Dramatyzm wynalazcy polega na niepokoju wręcz lęku, który wywołany jest nie tylko niepewnością o powodzenie badań, nad którymi pracuje, ale przede wszystkim o konsekwencje swojego odkrycia. Naukowiec zdaje sobie sprawę, że ludzie mogą wykorzystać jego wynalazek nie tylko w słusznej sprawie, ale żeby krzywdzić siebie nawzajem.

Zadanie 8

B

Zadanie 9

W zaplombowanych wagonach zmierzających do obozu koncentracyjnego nie jadą anonimowi ludzie, lecz konkretne osoby mające imiona, jak: Natan, Izaak, Sara, Aaron. W obozach cierpieli i umierali prawdziwi ludzie. Prześladowanie dotyka realnych osób.

Zadanie 10

C